

Et brev fra H. C. Andersen til Thorvaldsen

Af Ejner Johansson

Thorvaldsen var i høj grad aktuelt samtaleemne for københavnere i foråret 1838. Der taltes atter om, at han nu endelig ville vende tilbage til Danmark, selv om en korrespondance fra Rom så sent som i maj måned omtalte Thorvaldsens vaklen frem og tilbage i den sag.¹ Indsamlingen til et Thorvaldsen-museum var i fuld gang, også Studenterforeningen gav sit bidrag til det kommende museum. Sidst i 1830erne opførte foreningen en årlig forestilling til fordel for museumsbyggeriet² – i H. C. Andersens almanak for onsdag den 18. april 1838 fortæller digteren om sin indsats som skuespiller i en af disse opførelser: »Spillet den Liberale i Charlatanismen til Indtægt for Thorvaldsens Museum.« Forestillingen blev givet kl. 7 på Vesterbros nye Theater, damer havde undtagelsesvis adgang, det kunne man læse i dagens aviser.

Rygtet om Thorvaldsens hjemkomst havde huseret i flere år, nu lå fregatten »Rota« klar for at gå til Livorno for at hente en ny ladning af Thorvaldsens »konstsager« og denne gang om muligt også mesteren selv. Torsdag den 10. maj noterede Andersen som sædvanlig dagens gøremål i sin almanak: »Kun 4 Grader. Meget koldt. Skrevet til Thorvaldsen og Küchler: Læst Thorvaldsens Testament.«

Thorvaldsen var altså af nærliggende grunde i digterens tanker, vennen Albert Küchler også og det vel ikke mindst, fordi Andersen det forår havde glædet sig ved at se hans populære italienske genremalerier på den årlige kunstudstilling på Charlottenborg. Ikke mindre end fire gange var han oppe for at se billederne; Italien var rykket nærmere og atter målet for H. C. Andersens rejseplaner. Fregatten lettede anker Store Bededag den 11. maj, om bord var Andersens fynske ven: billedhuggeren Jens Adolf Jerichau, der skulle til Rom, hvor han omgående begyndte at arbejde i

Thorvaldsens atelier; han har antagelig besørget brevene.

Brevet til Thorvaldsen ligger smukt i museets arkiv.³

(udskrift):

Kunstneren B. Thorvaldsen,
Kommandeur af Dannebrogen,
Ridder af flere Ordener & &
i
Rom.

Kjøbenhavn den 10 Mai 1838

For dog paa en Maade at komme med Fregatten til det kjære Italien og kunde sige Dem en venlig god Dag og Tak for alt Godt, skriver jeg dette lille Epistel. Hvor kjær Kunsten og Landet er mig vil De have seet, dersom De har læst min Roman Improvisatoren, der tidligere er blevet sendt til Bibliotheket i Rom, men hvad Bogen ikke har kunnet sige Dem, skal her mit Brev gjøre: Tak for al Deres Venlighed imod mig, Tak for den kjærlige Trøst og Opmuntring De gav mig da jeg i Rom følte mig nedtrykt over en ukjærlig Dom i Hjemmet der tilfaldt mit Digt Agnete. Siden min Hjemkomst, da jeg optraadte med: »Improvisatoren« har Alt forandret sig til det Bedre, jeg har fundet megen Erkjendelse, dog mest i Tydskland, hvor man næsten vurderer mit Talent for høit. Alle mine senere bøger ere blevne oversatte og selv i Frankerige vil nu »Improvisatoren« udkomme oversat paa fransk. De hørte saa kjærligt paa mit Mismod, derfor maa De ogsaa høre paa min Glæde. Maaske har De glemt Deres trøstende Ord, jeg har det ikke! min Biographie udkommer snart i Tydskland, der vil De see hvor godt Deres Venlighed gjorde mig. Mit nyeste Arbeid er en Roman i

tre Dele: »Kun en Spillemand«, der viser hvorledes den meest begavede Natur, naar den ei har en kraftig Villie og udvortes gunstige Omstændigheder kommer til, maa gaae til Grunde. Dansk Natur og dansk Folkeliv pynter Scenen, der dog ogsaa har Malerier af Rom, Wien og Paris at opvise. Med stor Længsel see vi Alle den Tid imøde at Fregatten kommer tilbage, om den da skulde bringe os Dem. De vil finde utallige, varme Hjerter, men – et koldt Klimat! Fra Collins har jeg mange Hilsener, de ere Alle vel. Kommer De ikke til os, da glæd mig med et Ord eller en Hilsen, som en af de tilbagevendende vil bringe mig, ingen skjønner mere der paa, end jeg. I vor litteraire Verden er meget Liv, skjøndt Politikken begynder at være meest høirystet. Oehlenschläger har givet os en Tragedie: Oluf den Hellige, som har smukke Enkeltheder og meget fortræffeligt. Ingemann gav os nyligt et dramatisk Digt Renegaten og Hertz en Vaudeville: Flugten til Sprogø, fremsprunget ved den gennemgribende Vinter vi iaar have prøvet. Næsten over to Maaneder var Danmark og Sverrig eet Fastland, der var et Liv og en Bevægelse paa Søen, som om Sundet var den store Landevei. Min venlige Hilsen til alle Landsmændene.

Deres af Hjertet, trofast hengivne
H. C. Andersen.

Thorvaldsen havde ganske rigtigt, som Andersen skriver i brevet, opmuntret den fortvivlede forfatter i vinteren 1833-34 i Rom, da vennerne hjemme i Danmark kaldte hans digt *Agnete og Havmanden* – det han troede skulle blive hans store gennembrudsværk – for mådeligt med »til Fortvivlelse vanskabte, ja formløse Steder.« Thorvaldsen trøstede, bad ham for Guds skyld ikke lade sig gå på af kritikken og gav ham dette gode råd med på vejen: »Føl Deres egen Kraft, lad Dem ikke lede af Mængdens Dom og gaa roligt fremad.«⁴ Med brevet takkede Andersen nu – noget forsinket – for trøst og gode råd, og benyttede samtidig lejligheden til at bringe sig i erindring hos berømmheden, der nu ventedes til København.

De litterære nyheder, som H. C. Andersen

remser op, var mere aktuelle – først hans egne: at *Improvisatoren* skulle komme på fransk fik han at vide i december 1837, »Jeg er glad derover som et Barn!« skriver han i den anledning.⁵ Hans biografi, der snart skulle komme i Tyskland, afsluttedes den 26. april 1838,⁶ altså bare få dage før han skrev sit brev; den kom som en slags indledning til en tysk oversættelse af *Kun en Spillemand*, og dette hans »nyeste Arbeide« – selve romanen – var kommet på dansk i november 1837.

H. C. Andersens omtale af digterkollegerne Oehlenschläger, Ingemann og Hertz var neutral og diplomatisk i brevet til Thorvaldsen – i hans private optegnelser og breve til mere intime venner slap de ikke så let. Oehlenschlägers *Olaf den Hellige* havde premiere den 13. marts 1838 ifølge almanakken, Andersen var selv i teatret, kedede sig over 2. og 3. akt, men nød den 4., der endte med en herlig slagscene: »et scenisk Mesterværk. Firsindstyve Menesker slaaes paa det Frygteligste.« Ingemanns *Renegaten*, udkommet midt i april 38,⁷ var heller ingen succes hos H. C. Andersen: »Der er smukke Enkeltheder; men det Hele tiltaler mig ikke ret«, skrev han til sin veninde Henriette Hanck.⁸

Henrik Hertz' *Flugten til Sprogø* blev opført torsdag den 5. april 1838; Andersen fandt den »saa kjedelig at jeg ei saa den ud. Den er udhyset«, og to dage før han sendte brev til Thorvaldsen, står der igen i hans almanak: »Flugten til Sprogø udpepet.« Ingen tvivl: Hertz' fiasko har glædet H. C. Andersen over al måde! De to digtere havde ikke meget tilovers for hinanden, Hertz anså Agnete for noget af det skrækkeligste digteri, man kunne forestille sig, og havde tidligere hånet dets forfatter offentligt. Om Hertz' stykke skrev Andersen til Henriette Hanck: »«Flugten til Sprogø» er det sletteste Stykke, der er gaaet over vor Scene; det prostituerer baade Forfatteren og Theaterdirectionen. Det blev ogsaa saa infamt udpepet, som noget Stykke kunde.«⁷ En anden af hans veninder, Ingeborg Drewsen påstod, at Hertz' fiasko ligefrem havde haft en gavnlig indvirkning på Andersens skrantende helbred og velbefindende.

Nogle måneder senere, da Thorvaldsen var kommet til København, sås digteren og billedhuggeren så igen. H. C. Andersen fortæller i *Mit Livs Eventyr*, at han, den første tid Thorvaldsen var i København, holdt sig beskedent tilbage, til trods for at de var venner. Han skriver i erindringerne, at han frygtede, københavnernes ville beskyldte ham for forfængelighed, hvis han trængte sig frem som »ven« af den berømte mand. Så han ventede flere dage med at gå over på Charlottenborg og besøge

Thorvaldsen, »der glad trykkede mig i sine Arme og udtalte sin Forundring over, at han først nu saa mig.«¹⁰ Det lyder smukt, men digterens almanak fortæller en helt anden historie: »Var hos Thorvaldsen som kyssede mig paa begge Kinder«, står der den 18. september – altså allerede dagen efter billedhuggerens ankomst!

Siden mødtes de to jo jævnligt i København og på Nysø.

Noter

1. Kjøbenhavnsposten, 8. maj 1838.
2. Frederik Barfod: *Thorvaldsensk Album*, Kbh. 1844, s. 167.
3. Thorvaldsens brevarkiv, Mappe 22, 1838, nr. 35. Se Niels Oxenvad: *Andersen og Thorvaldsen*, i: *Anderseniana*, 3. række, bind IV, 3. s. 169-204.
4. H. C. Andersens dagbog, 8. januar 1834. *H. C. Andersens Dagbøger 1825-1834*. Udgivet af Helga Vagn Lauridsen, Kbh. 1971, s. 270-271.
5. C. St. A. Bille og Nikolaj Bøgh: *Breve fra H. C. Andersen*, Kbh. 1878, Bd. I, s. 390. Brev til Henriette Hanck, december 1837.
6. Almanakken 26. april: »Endt Biographien.« *H. C.*

Andersens Almanakker 1833-1873. Udgivet af Helga Vagn Lauridsen og Kirsten Weber, Kbh. 1990, s. 16. Selvbioграфien blev skrevet til den tyske oversættelse, *Nur ein Geiger*, 1838.

7. *Den Berlingske Tidende* oplyser 17. april 1838, at bogen er færdigtrykt.
8. Bille og Bøgh, *op. cit.* (note 5) bd. I, s. 422f
9. Almanakken 6. april og 8. maj 1838, *op. cit.* (note 6) s. 15 og 17. Bille og Bøgh, *op. cit.*, bd. I, s. 427: brev 15. maj 1838.
10. H. C. Andersen: *Mit Livs Eventyr*: Revideret Tekst-udgave ved H. Topsøe-Jensen, Kbh. 1951, s. 260-261.